

Hogy mi mihez fordul

Gémkapocs-kiállítás, másodsor

MODEM, Debrecen, 2017. II. 8. – V. 28.

EGED DALMA

Egy olyan több ezer darabos kollekción, mint az Antal–Lusztig-gyűjtemény, régen kinőtte azt a dimenziót, hogy leltárszerűen bemutatva lehessen számba venni felépítését és minőségét. Ahhoz tehát, hogy mégis reprezentatív módon képviselje magát, más, alternatív szempontok szükségesek. A mostani tárlat válogatási elve hasonló, mint a tavalyi Gémkapocs-kiállításé: felkért kortárs képzőművészek, pályakezdő művészek, írók és költők válogattak az Antal–Lusztig-gyűjteményből, párhuzamokat keresve saját alkotásaikkal. Mivel a kiállítás anyaga a művészek választásának függvényeként alakult, a tárlat vállaltan is esetleges szeletet mutat fel a gyűjteményből, kikerülve így a vetésszerű jellegű bemutatások szükségszerű hiányosságait.

A címszereplő gémkapocs mint a tárlat szimbóluma előrevetíti, hogy ha nem is kizárólag a művek közötti kapcsolódási pontok, témák kerülnek központi szerepbe, de az olyan közös elemek, mint a színek, a hangulatok vagy a motívumok, mindenképpen a kiállított darabokkal egyenrangú elemekként szerepelnek. Ennek egyik jellegzetes példája a vitrinek mögött zárt olasz, francia és spanyol patikaedények sora összevetve *Lévay Jenő Gyógyító edények 1.* című videóinstallációjával. Lévay olyan tárgyakat használ fel csendéletyszerű videó beállításaihoz, melyek, miután maguk mögött hagyták használati értéküket, iparművészeti ritkaságokként funkcionálnak, akár csak a vitrin mögött került, a 16–18. századból való tégelyek. A műpár egyszerre mintaként mutatja a tárlat feladatát – a gyűjtemény egy darabjának előadását és újraforgatását –, és mint kész példa illusztrálja azt az archeológia és használati érték közötti szakadékot, amelyre Lévay videóinstallációja utal.

A tárlat dinamikusságát az adja, hogy a különböző műpárok más párokkal nagyobb tematikus blokkokká is összeállhatnak. *Rippl-Rónai József* kontúrtales, pasztellszínű festménye nemcsak közvetlen párjával, *Szilágyi Teréz Elementáris redukció* című képével, de a szobabelsőkől áradó melankolikus légkör révén rögtön *Tornyai János Tengerpart, alkony, kis hotelszoba* és *Sóváradi Valéria Neon* című képének párosával is kapcsolódik. A két hotelszobaszerű színtér Tornyai és Sóváradi képén látható ellentétekből adódó feszültsége – az élénk és

komor színek, az otthonosságra utaló részletek és a kietlen belső, a félig eltakart kompozíció – csak erősítik ezt a négy képből áradó közös hangulatot.

Egy másik ilyen nagyobb tematikus blokk a tájképek mint műfaj tematizálása: *Nyerges Éva Dimenziók* című, valószínűtlen mezőkre tagolt, báránnyelű atmoszférájú *Uitz Béla Felhős táj* című festményéből indul ki, de ugyanúgy ide csatlakozhat még *Gulyás Andrea*, akinek felhőtanulmányai *Fényes Adolf* képeire adható variációk.

A tájkép műfajában megnevezhető nézőpontváltást jól illusztrálja a *Farkas István* hegyes, szántóföldes, vízpartos festménye és *Kocsis Barbara* installációja közötti kontraszt. A két mű a látkép kérdését járja körül úgy, hogy azt szó szerint veszi: Farkas István képén ugyan egy kicsit borús, de harmonikus balatoni táj képe tűnik fel, Kocsis Barbara művén a látképet a lizsttel, papírusszal és sertésbéllel elhomályosított vonatablak jelenti.

A hármas műcsoportosulásnak egy másik érdekes esete *Ilona Keserő Ilona* festménye körül alakult ki. A *Labirint 4.* című festmény színes, kacskaringós szalagjai mint dekoratív elemek köszönnek vissza *Kígyós Bori* ékszerinstallációján, és adják vizuális megfajtását Dobai Lili sorainak: „*hogyan mi mihez fordul / hajlik merre gubancolódik / színesen szivárványosan / miként illeszkedik be / vagy*

MATTIS TEUTSCH JÁNOS:
Kompozíció (Lélekvirág), 1922,
olaj, karton, 34x27 cm,
Antal–Lusztig-gyűjtemény

KEREKES GYÖNGYI:
Iris, 2014, Spirituális kert-sorozat,
akril, vászon, Ø 120 cm,
Antal–Lusztig-gyűjtemény

RIPPL-RÖNAI JÓZSEF: Bánat, 1892, olaj, vászon, 75x63 cm
Antal-Lusztig-gyűjtemény

SZILÁGYI TERÉZ:
Elementáris redukció, 2004, olaj, vászon, 150x120 cm

SÓVÁRADI VALÉRIA:
Neon, 2008, litográfia, papír, 74x100,5 cm

TORNYAI JÁNOS:
Tengerpart, alkony, kis hotelszoba, 1900, olaj, farost, 61x76 cm
Antal-Lusztig-gyűjtemény

NYÁRI ISTVÁN:
Egy pohár fény, 1982, akril, vászon, 98x132,5 cm
Antal-Lusztig-gyűjtemény

CSURKA ESZTER:
Cím nélkül, 2016, olaj, vászon, 100x100 cm

Patikaedények, 16–18. század, Itália, Franciaország, Spanyolország

Antal-Lusztig-gyűjtemény

LÉVAY JENŐ: Gyógyító edények I., 2017, videoinstalláció

csapódik ki". A csomópontul szolgáló mű, a festmény előzményként szerepel az egyik esetben, és mint a találókérdés-szerű vers megoldása, azaz mint csattanó tűnik fel a másikkban.

A tárlat darabjainak véletlenszerű kiválasztását tanúsítja az is, hogy egy művésztől több különböző mű is kiindulópontként került be a válogatásba. *Süli-Zakar Szabolcs Molnár Vera 400 Carres Bleues* című, kék foltokból összeálló képét állította párhuzamba saját, sok kis felhalmozott tárgyból álló, *Akkumuláció 19.* című fotójával.

A műpár jól mutatja, hogy a közös pontok ugyanúgy kialakulhatnak ellentétek, mint azonosságok mentén: a festmény szigorú struktúrája szöges ellentéte Süli-Zakar szabálytalan és esetleges kompozíciójának, a kapcsolat mégis könnyedén kialakul a foltszerűen feltűnő kékek látványának laza asszociációjából. A tárlaton felvonul-

tott médiumok sokszínűségét erősíti *Plesznivy Ákos* darabja is, akinek interaktív komputeres játékán ugyancsak Molnár komputergrafikáinak motívumai köszönnek vissza. Ha a gyűjteményből választott darabokat mint kiindulópontokat rendezőrenek számítjuk, akkor *Halmi-Horváth István*, aki ugyancsak Molnár Vera egy művét dolgozta fel, szintén ide tartozik. *A Remix V.* című festménye alapját a szó legszorosabb értelmében Molnár Vera egy cím nélküli műve adja, hiszen Halmi-Horváth újgeometrikus alakzatokkal, síkidomokkal „felülfestve” formálta saját kedvére az eredeti, cím nélküli kollázst.

A továbbgondolásnak egy következő lépcsőfoka, mikor a felkért művészek úgymond megvalósítják, installációjá alakítják a kiválasztott műveket. *Molnár Judit Lilla* például *Bukta Imre Tájpixelek* című festményét mintegy tervrajzként használta fel saját installációjához, embernagyságban alkotva meg a festmény elmosódott, szellemeszerű alakját. Hasonló módon járt el *Koroknai Zsolt* is, aki *Hantai*

képének gyűrt mintázatát egy üvegszálból készített, ipari hangulatú „makett-ként” valósította meg.

A kiállítás legnagyobb tematikus részét, egy több darabból álló blokkot, a macskákat ábrázoló művek adják: a gyűjtemény négy, macskákkal foglalkozó darabjához *Rutkai Bori* festménye, *Yengibarían Mamikon* és *Rabóczky Judit* szobrai mellett Parti Nagy Lajos *Halcsók, macskacsók* című verse tartozik.

Azon felül, hogy írók, költők már eddigiekben is a felkért művészek között voltak, a mostani tárlaton táncművészek is beszálltak a komparatizisztikai játékba. A gyűjtemény egy darabjának, *Hencze Tamás* festményének párját a Budapesti Kortárs Tánc Főiskola diákjainak előadása adta, amely a kiállítás megnyitóján volt látható.

HANTAÍ SIMON: Etűd, 1969, olaj, vászon, 142x142 cm, Antal-Lusztig-gyűjtemény

KOROKNAI ZSOLT: Etűd-remix, 2017, 3 részes, fém, üvegtextil (az üvegtextilt Hegedűs Andrea készítette), egyenként 35x50x50 cm

BUKTA IMRE: Tájpixelek, 2003, olaj, vászon, 70x90 cm, Antal-Lusztig-gyűjtemény

MOLNÁR JUDIT LILLA: Pixel/centiméter, 2017, installáció, föld, hungarocell, fa, raschelháló, 165x200x200 cm

